

Tillitsövningar

Cecilia Olsson Jers, Malmö universitet

Tillitsövningar är inspirerade från teater, drama och improvisationsteater för barn och ungdomar. Det är muntligt korta övningar som enbart görs i syfte att eleverna ska bli mer bekväma med att tala och lyssna i olika situationer. Tillitsövningar är också ett sätt för läraren att få förståelse för hur de enskilda elevernas språk, kropp och röst samarbetar. Ämnesinnehållet behöver inte vara i fokus i dessa tillitsövningar. Det ska också poängteras att skattet och humorn ska vara närvarande för att skapa en avslappnad miljö där eleven efter hand både vågar, vill och kan använda sin muntliga röst för att presentera kunskapsinnehåll som oftast blir bedömt både utifrån innehåll och uttrycksform.

Låt kroppen ta ställning

En övning som aktiverar elevens förståelse om olika ting, men som också aktiverar kroppen och rösten. Övningen tar cirka fem minuter.

Läraren gör ett påstående. Det kan till exempel vara generellt som ”Jag ville somna om i morse” eller mer specifikt ”Vår skola är en trygg plats att vara på för alla”. Påståendena kan också kopplas till den kommande lektionens innehåll. Det är viktigt att tala om för eleverna att deras ställningstagande inte bedöms utan snarare ska leda till att lära känna varandra i klassrummet. Eleverna får endast två alternativ för sitt påstående. Vid en vägg ställer sig eleverna om de håller med och vid motsatt vägg om de inte håller med. Övningen avslutas med att eleverna i var grupp motiverar varför de har ställt sig där de har ställt sig. Detta gör alla samtidigt och övningen kallas därför också ibland lite skämtsamt för Hönsgården eftersom alla talar samtidigt. Uppmuntra gärna eleverna att använda händerna och mimik när de talar om varför de står där de står.

Låt kroppen ta ställning-övningen kan utvecklas på olika sätt och enkelt förändras beroende på ämne och ålder. Eleverna kan till exempel få flera ställen i klassrummet att ställa sig på och i de olika grupperna diskutera kort varför valet har gjorts. Gruppen utser en talesman som ska framföra en motivering inför klasskamraterna. Motiveringen kan också framföras som en pantomim för att ytterligare understryka kroppens betydelse för att nå fram med ett budskap.

Beskriva föremål

En övning där eleven får tala ostört, utan avbrott och frågor i cirka 30 sekunder var. Grupperna är igång samtidigt och övningen tar då max 6-7 minuter.

Eleverna bildar grupper om 6-8 personer och sätter sig eller ställer sig i ring. En elev i taget får ett föremål av läraren i händerna bakom ryggen och ska beskriva detta så utförligt som möjligt och ge klasskamraterna en chans att föreställa sig hur föremålet ser ut och kanske också hur det används. Svårighetsgraden på föremålet kan variera: en soppslev, en virknål, en bandyboll, ett munspel, en slangklämma...

Eleven får tala till punkt och utan att bli avbruten och kan därmed få upp talflödet. Läraren kan som avslutning reflektera tillsammans med eleverna om hur svårt det kan vara att vara exakt i återgivningen av sina inre bilder. Det kan i det här läget också vara bra att ta upp hur svårt det monologiska talet kan vara om det inte ges någon form av stöd från lyssnarna.

På minuten

En övning där eleverna talar oförberett inför en grupp eller i helklass. Alla behöver inte göra övningen varje gång utan 3-4 elever kan inleda lektionen med en på-minuten-association. Övningen tar max 5-6 minuter.

Eleven som ska tala drar en lapp med ämnesförslag och ska genast tala fritt under en minut om det som står på lappen. Associationerna kan gå i en mängd olika riktningar: boll, skidor, vatten, guld, bibliotek, anteckningsblock, jäst, skurborste, staffli, vattenfärgspensel...

Allteftersom eleverna blir vana vid dessa lektionsöppningar där de ska förmedla snabba tankar om ett givet ord kan läraren till exempel föra in olika saker att förhålla sig till: på-minuten måste ha med fördelar och nackdelar med ämnet som finns på lappen, kunna visa på skillnader och likheter med något annat, plocka in dåtid, nutid och framtid eller liknande progression i svårighetsgrad. Övningen ger i förlängningen eleven beredskap att använda sitt språk, sin kropp och sin röst i olika typer av muntliga situationer.

Spegling

En övning som bygger på att eleverna speglar varandras kroppsspråk. Lärare framhåller ofta att det är svårt att få elever att vara avslappnade när de gör muntliga presentationer. Spegling-övningen är en väg att öva på att göra kroppsspråket bekvämt i sådana situationer. Övningen tar max 5 minuter.

Eleverna står två och två, mitt emot varandra. Den ena eleven gör olika rörelser som den andra eleven härmar. Både kroppsrörelser och mimik ska speglas. Läraren kan gärna uppmuntra till både stora och små rörelser. Övningen kan utökas efter hand till att även innefatta det talade ordet. Då går övningen ut på att den som leder speglingen samtidigt också säger ett ord eller en mening. Personen som speglar ska säga ordet samtidigt. Det är inte så svårt som det låter, men kräver ögonkontakt mellan personerna och att den som speglas talar sakta och den som speglar läser och tolkar läpparnas rörelser. Detta sätt att spegla någon annans ord är vanligt inom improvisationsteater. Oavsett om övningen fokuserar kroppen eller orden eller både och är det en övning i koncentration på en klasskamrats kropp och röst.